

1. Referentie

Referentie	Van Leeuwen, K. (2000). <i>Deficieten in opvoedingsvaardigheden van ouders als indicatoren voor probleemgedrag bij jongeren. Een screeningsstudie voor Vlaanderen</i> . Onuitgegeven onderzoeksrapport, UGent, Faculteit psychologische en pedagogische wetenschappen, vakgroep Ontwikkelings- en Persoonlijkheidspsychologie.
Taal	Nederlands
ISBN - ISSN	/
Publicatievorm	Onderzoeksrapport

2. Abstract

In dit rapport worden de resultaten voorgesteld van een screeningsonderzoek naar het belang van ouderlijke vaardigheden in het ontstaan van antisociaal gedrag of probleemgedrag. Er worden verschillende verbanden nagegaan tussen opvoedingsgedrag en probleemgedrag van kinderen; tussen opvoedingsgedrag en competenties van kinderen; tussen opvoedingsgedrag en opvoedingsbeleving; tussen opvoedingsgedrag en het ervaren van stress met betrekking tot opvoeding.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Gezin
Trefwoord(en)	Gezinsfunctioneren, opvoeding, probleemgedrag

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	Vlaamse Gemeenschap, Departement Wetenschap, Media en Innovatie
Onderzoeker(s)	Karla Van Leeuwen Universiteit Gent (vakgroep Ontwikkelings- en Persoonlijkheidspsychologie – Faculteit Psychologische en Pedagogische wetenschappen) Henri Dunantlaan 2 9000 Gent Tel: 09 / 264 64 14 Fax: 09 / 264 64 99 http://allserv.UGent.be/~pdjonckh/index.htm

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Op welke manier dragen ouderlijke vaardigheden, gemedieerd door andere variabelen, bij tot het ontstaan van antisociaalgedrag en probleemgedrag?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeks-methode	- Kwantitatief onderzoek met gesloten vragenlijsten. - Ouders vulden vragenlijsten in over hun opleidingsniveau en tewerkstelling, over de persoonlijkheid en over het gedrag van het kind, over hun eigen persoonlijkheid, over hun eigen ouderlijke beleving, stress in het ouderschap en stressvolle gebeurtenissen, over discussie's met de partner, taakverdeling binnen het gezin en contact met leeftijdsgenoten. - Kinderen vulden een checklist in over antisociaal gedrag en over hun contact met leeftijds-
--------------------	--

	genoten. Zij vulden ook de schaal voor ouderlijk gedrag in: het gedrag dat ouders over zichzelf rapporteerden werd op aangevuld met de beleving door het kind. - De leerkrachten tenslotte vulden vragenlijsten in over het gedrag en de schoolse vaardigheden van kinderen.
Onderzochte groep	- In totaal werden 600 gezinnen bevestigd, waarvan 551 twee oudergezinnen en 49 éénoudergezinnen. Deze gezinnen bestaan uit 596 moeders en 535 vaders. - De groep kinderen bestaat uit 281 jongens en 319 meisjes tussen 7 en 15 jaar.
Bereik	Regionaal (Vlaanderen)

7. Resultaten

Ouderlijk gedrag	Tussen moeders en vaders zijn significante verschillen waarneembaar in het opvoedingsgedrag: moeders hebben meer positieve en minder negatieve vaardigheden dan vaders. Moeders tonen meer betrokkenheid, lossen meer samen problemen met hun kind op en gebruiken meer sociale beloningen dan vaders. Moeders stimuleren meer autonomie bij hun kind dan vaders. Het beklemtonen van regels gebeurt bij het merendeel van de ouders in sterke mate, maar toch nog altijd significant meer bij moeders dan bij vaders. Het disciplineren gebeurt bij de meeste ouders in gemiddelde mate en significant meer bij moeders dan vaders. Het inconsequent geven van straf na ongewenst gedrag komt bij de meeste ouders al eens voor, en bij vaders significant meer dan bij moeders. Het geven van geld of cadeautjes omdat het kind zich goed heeft gedragen, gebeurt bij de meeste ouders af en toe.
Belevingsaspecten en zorgen en taakverdeling	- De meerderheid van de ouders haalt voldoening uit het opvoeden van de kinderen. Moeders ervaren significant meer voldoening in het opvoeden van hun kind dan vaders. Het percentage vaders en moeders dat aangeeft geen of moeilijk beroep te kunnen doen op steunfiguren in de omgeving om over opvoeding van kinderen te praten of over problemen binnen het gezin is vrij hoog: het schommelt tussen 15 tot 25%. Moeders rapporteren een significant hogere beschikbaarheid van steunfiguren in de omgeving dan vaders. Ongeveer 40% de vaders (tegenover ongeveer 20% van de moeders) geeft aan dat zij het moeilijk vinden hun tijd te verdelen over hun werk en de kinderen. - De taakverdeling in gezinnen is nog sterk traditioneel. Moeders zijn nog altijd het meest verantwoordelijk voor de huishoudelijke taken, vaders nemen vaker taken op zich die te maken hebben met het onderhoud van het huis, de tuin of vervoersmiddelen alsook administratieve taken. Vaders en moeders werken echter complementair: als de ene ouder een bepaalde taak frequent zal uitvoeren, zal de andere dit weinig doen.
Opvoedingsstress	Ouders rapporteren vrij veel stress met betrekking tot de opvoeding. De meerderheid van de ouders voelt zich competent om de kinderen op te voeden. Meer dan de helft van de ouders schijnt de ouderlijke rol als een beperking op de eigen vrijheid te beschouwen en als een belemmering voor het ontwikkelen van de eigen identiteit. Vaders blijken vaker dan moeders aan te geven over onvoldoende vaardigheden te beschikken om met hun kind om te gaan, zich emotioneel minder goed verbonden te voelen met hun kind, ontevreden te zijn met de eigen levensomstandigheden en zich geïsoleerd te voelen van steungevende personen. Het voorkomen van belastende gebeurtenissen is sterk individueel of per gezin bepaald.
Kindkenmerken	- Ongeveer 3 tot 8% van de kinderen vertoont in die mate probleemgedrag dat verder diagnostisch onderzoek aangewezen is. De percentages van kinderen die op de grens tussen niet en wel problematisch schommelen voor de verschillende subschalen, zijn redelijk hoog: de meeste schommelen tussen 10 en 25%. - De meerderheid van de kinderen blijkt competent te zijn wat betreft activiteitsniveau alsook op sociaal en schools vlak.
Correlaties	- Correlaties tussen de verschillende soorten opvoedingsgedrag en probleemgedrag bij kinderen zijn vaak significant, maar niet altijd van substantiële waarde. De belangrijkste correlaties doen zich voor tussen ouderlijk gedrag en probleemgedrag dat tot het antisociale gedrag kan gerekend worden. Correlaties laten echter niet toe enige causaliteit tussen de opvoedingsgedragingen en het probleemgedrag bij kinderen aan te tonen. - Er worden meerdere significante correlaties gevonden tussen opvoedingsgedragingen en het ervaren van voldoening met betrekking tot de opvoeding; en ook tussen steunfiguren in de omgeving hebben, contact met leeftijdsgenoten en zich zorgen maken over eet- en slaapgewoonten van het kind en het contact met leeftijdsgenoten. Deze correlaties zijn niet altijd hoog.

	- Er is een negatieve relatie bij moeders terug te vinden tussen positieve betrokkenheid en het ervaren van stress (hoe meer positieve betrokkenheid op het kind en de opvoeding, hoe minder opvoedingstress). Bij vaders is er eveneens een verband tussen een hoge positieve betrokkenheid en een lager gevoel van stress.
--	--

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

/

9. Samenvatting

Dit rapport bevat de resultaten van een screeningsonderzoek waarin het verband wordt nagegaan tussen ouderlijke vaardigheden en het ontstaan van antisociaal gedrag of probleemgedrag bij kinderen. Meerdere variabelen die mogelijk bijdragen tot het welzijn van het kind worden in deze studie opgenomen.

Eerst wordt het onderzoeksopzet, inclusief de gegevensverzameling en verschillende meetinstrumenten bij ouders, kinderen en leerkrachten, besproken. Vervolgens beschrijft de onderzoekster de samenstelling van de steekproef en de onderzoeksresultaten.

Uit de resultaten blijkt dat een aantal ouderlijke vaardigheden, stressoren en persoonlijkheidskenmerken van kinderen bijdragen tot antisociaal probleemgedrag bij kinderen. Positief ouderlijk gedrag van vader, en ook van moeder, staan in negatieve relatie tot probleemgedrag. Dit zou dus als een beschermende factor geïnterpreteerd kunnen worden. 'Alleen' voor opvoedingstaken en tijdsbesteding aan kinderen instaan, is een risicofactor in relatie tot het probleemgedrag bij het kind. Verder is het belangrijk om toezicht te houden op kinderen: vaak tijd doorbrengen zonder toezicht van een volwassene is een belangrijke bijdragende factor tot antisociaal gedrag. Ook blijken inconsequent disciplineren en hard straffen door de moeder een rol te spelen voor bepaald probleemgedrag. Opvoedingsstress, gerelateerd aan kenmerken van het kind, is zowel bij moeder als vader van belang, maar ook stress gerelateerd aan ouderkenmerken blijkt af en toe bij te dragen tot probleemgedrag. Tenslotte zijn bepaalde persoonlijkheidstrekken steeds terugkomende factoren: kinderen die door hun ouders worden beoordeeld als dominant, egocentrisch, altruïstisch, irriteerbaar, expressief, niet creatief, niet angstig noch verlegen maar met weinig zelfvertrouwen, weinig optimistisch, weinig ordelijk en weinig prestatiegemotiveerd worden vaker met probleemgedrag in verband gebracht.

De onderzoeker merkt hierbij op dat verbanden geen causaliteit inhouden. Zo kan het zijn dat het ouderlijk gedrag probleemgedrag veroorzaakt maar ook dat probleemgedrag bepaald ouderlijk gedrag uitlokt. De verbanden tussen deze verschillende variabelen zullen in het kader van een doctoraatsverhandeling verder onderzocht worden.